

Д. Є. Євтушенко

аспірант кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»
ORCID ID: 0009-0003-9777-989X

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДКРИТОСТІ ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

У статті здійснено концептуалізацію інформаційної відкритості як інституційної моделі в діяльності органів публічної влади через інтеграцію з теорією інституціоналізму. Обґрунтовано, що традиційні підходи, зосереджені на формальних аспектах прозорості, не враховують глибокої залежності відкритості від інституційних норм і організаційних практик, що призводить до дисфункцій: символічної прозорості, інформаційного перевантаження та імітації реформ. На основі критичного аналізу теоретичного доробку за напрямом інформаційної відкритості виявлено невирішені питання щодо динаміки відкритості в умовах інституційної нестабільності та кризових викликів. Розроблено авторську дефініцію інформаційної відкритості як динамічної, багаторівневої системи формальних і неформальних інституцій (регулятивних, нормативних, когнітивних), що структурує доступність, прозорість, якість та взаємодію інформації для максимізації суспільної довіри, відповідальності та ефективності владних рішень. Запропоновано інституціонально-адаптивну модель відкритості (IAMB) з чотирма механізмами адаптації: зворотний зв'язок, організаційне навчання, культурна трансформація та контекстуальне калібрування. Емпірично апробовано модель на прикладі України в умовах воєнного стану, де продемонстровано успішну адаптацію відкритості через диференціацію рівнів прозорості (обмеження військової інформації, посилення гуманітарної відкритості). Порівняльний аналіз підтверджує, що IAMB синтезує переваги існуючих підходів, долаючи їх обмеження через адаптивність і контекстуальність. Розроблено систему емпіричних індикаторів для оцінки регулятивного, нормативного та когнітивного рівнів моделі, що забезпечує інструментарій для порівняльних досліджень і моніторингу ефективності інформаційної політики. Концептуальний внесок полягає у переосмисленні відкритості як еволюційної інституційної моделі, що підвищує стійкість органів публічної влади в умовах глобальних викликів та інституційних трансформацій.

Ключові слова: адаптивність, відкритість, відповідальність, інформаційна відкритість, теорія інституціоналізму, публічне управління.

Постановка проблеми. Інформаційна відкритість як принцип діяльності органів публічної влади традиційно розглядається в теоріях державного управління як інструмент демократизації, підзвітності та довіри суспільства до владних інституцій. Однак, у сучасних умовах глобальних криз (пандемії, воєнні конфлікти, економічні турбулентності), прискореної цифровізації державних сервісів та інституційних трансформацій, це поняття потребує принципового переосмислення – не лише як нормативної вимоги або технічної процедури, а як інтегрованої частини інституційного середовища, що формує «правила гри» у взаємодії влади та суспільства.

Проблема полягає в тому, що існуючі підходи часто обмежуються формальними аспектами відкритості (наприклад, обов'язкове оприлюднення бюджетних даних на веб-порталах, публікація звітів), ігноруючи її глибоку залежність від інституційних норм, неформальних правил та організаційних практик. Це призводить до системних дисфункцій: символічна прозорість без реальних змін у механізмах прийняття рішень, інформаційне перевантаження громадян без реального доступу до аналітичних інструментів, імітація відкритості для виконання міжнародних зобов'язань (наприклад, в рамках Open Government Partnership) без трансформації бюрократичної культури. Більше

того, у кризових умовах, таких як воєнний стан в Україні, виникає додатковий конфлікт: як забезпечити необхідну прозорість для збереження суспільної довіри, не створюючи загроз національній безпеці через витік критично важливої інформації.

У цьому підрозділі пропонується концептуалізація інформаційної відкритості як інституційної моделі – структурованої системи взаємопов'язаних формальних і неформальних інституцій, що регулює потоки інформації в публічному управлінні. Це вимагає розробки авторської дефініції, яка б інтегрувала багатовимірність відкритості (правову, організаційну, технологічну, культурну), та її імплементації через призму теорії інституціоналізму для глибшого розуміння механізмів впливу на ефективність діяльності органів публічної влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні засади інформаційної відкритості в публічному управлінні розвиваються в рамках кількох ключових напрямів, зокрема в роботах зарубіжних авторів, які акцентують на її еволюції від нормативних (прескриптивних) до критичних моделей, що враховують контекстуальні фактори.

Одним із фундаментальних досліджень інформаційної відкритості в публічному управлінні є робота А.Флоріні (A. Florini) «The Right to Know: Transparency for an Open World» (2007) [1], де автор розглядає відкритість як глобальний стандарт, що формує інституційні норми в міжнародному врядуванні. А.Флоріні аргументує, що відкритість стала «мегатрендом» XXI століття, інтегруючись у політику міжнародних організацій (World Bank, IMF, OECD) і трансформуючи національні системи через механізми «м'якої сили» (soft power) [2-4].

С.Піотровські (S. Piotrowski) у праці «Governmental Transparency in the Path of Administrative Reform» (2007) поглиблює аналіз, розглядаючи governmental transparency як багаторівневу систему, залежну від культурних, правових і організаційних інституцій. На основі емпіричного дослідження американської адміністративної системи (з фокусом на FOIA – Freedom of Information Act) автор виявляє парадокс: формальні правила забезпечують доступ до документів, але бюрократична культура «контролю інформації» створює неформальні бар'єри (затримки, редакція документів). С.Піотровські пропонує диференційований підхід – різні рівні відкритості для різних типів

інформації (наприклад, вища прозорість для бюджетних даних, обмежена – для питань національної безпеки) [6-7]. Це резонує з концепцією «варіацій прозорості» Д.Хілда (D. Heald), який у роботі «Varieties of Transparency» (2006) класифікує відкритість за напрямками: вертикальна (уряд – громадяни), горизонтальна (між органами влади), внутрішня (в організації) та зовнішня (назовні). Д.Хілд підкреслює, що надмірна відкритість може знижувати ефективність через «ефект прожектора» (коли процес прийняття рішень уникають ризику через страх публічної критики) [8-9].

У теорії інституціоналізму ключовим є внесок В.Скотта (W.R. Scott) у праці «Institutions and Organizations: Ideas, Interests, and Identities» (2014), де науковець описує інститути як поєднання трьох елементів: регулятивного (формальні правила, закони), нормативного (соціальні цінності, очікування) та когнітивного (культурні схеми, спільні значення). Застосовуючи це до відкритості, В.Скотт пропонує бачення її як інституціонального феномену: регулятивний елемент – законодавство про доступ до інформації; нормативний – етичні стандарти публічних службовців; когнітивний – сприйняття відкритості як цінності в суспільстві [10]. Однак, В.Скотт не розвиває емпіричну модель для вимірювання цих елементів у контексті публічного управління.

Дж.Марч та Дж.Олсен (J.G. March, J.P. Olsen) у рамках нового інституціоналізму наголошують на «логіці доречності» (logic of appropriateness), де відкритість стає неформальною нормою, що впливає на поведінку акторів у владних структурах. Ці дослідники критикують раціонально-інструментальні моделі, показуючи, що органи влади не завжди діють ефективно (logic of consequences), а орієнтуються на інституційні очікування. Наприклад, оприлюднення даних може бути «ритуалом легітимності», а не справжньою прозорістю. Це важливо для розуміння української практики, де реформи часто імітують західні стандарти без реальної трансформації [11-13]. Власну дослідницьку позицію у цьому аспекті пропонує О.Баштанник – у межах дослідницької інституціональної парадигми реалізації державної влади, де інформаційна відкритість визначена базовою властивістю [14-17].

Серед українських дослідників В. Бакуменко розвиває теорію державного управління, інтегруючи відкритість як принцип ефективності, з акцентом на вітчизняні реформи децентралізації. Він

підкреслює, що відкритість у процесі прийняття рішень підвищує їх якість через залучення експертів та громадськості, але вимагає інституційних механізмів (консультації, громадські слухання) [18]. В.Баштанник, В.Черниш розглядає інформаційну політику як інституційний механізм, аналізуючи її роль у трансформації державних органів, але з фокусом на нормативні аспекти (положення, інструкції), ігноруючи культурні бар'єри пострадянської бюрократії [19].

Загальний доробок вітчизняних і підкреслює необхідність інтеграції відкритості з теорією інституціоналізму, але бракує комплексних моделей, адаптованих до пострадянських контекстів, таких як український, з урахуванням цифрових трансформацій та кризових викликів (воєнний стан).

Мета статті. Метою статті є розробка авторської дефініції інформаційної відкритості як інституційної моделі та її інтеграція з теорією інституціоналізму (на основі концепцій В.Скотта, Д.Марча, Д.Олсена) для обґрунтування умов ефективного реалізації в органах публічної влади, з акцентом на пострадянські контексти та кризові виклики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попри значний теоретичний доробок у теорії інституціоналізму та публічного управління залишаються невирішеними критичні питання, що обмежують розуміння та практичну реалізацію інформаційної відкритості як інституційної моделі. По-перше, недостатньо розкрито динаміку відкритості як інституційної моделі в умовах інституційної нестабільності, де формальні норми (закони про доступ до інформації) конфліктують з неформальними практиками (культура секретності, бюрократична інерція), призводячи до імітації прозорості без реального впливу на процеси прийняття рішень. По-друге, у теорії інституціоналізму В.Скотт виділяє три виміри (регулятивний, нормативний, когнітивний) [10], але не розробляє емпіричних індикаторів для оцінки їх впливу на відкритість у публічному секторі. Зокрема, роль когнітивних інституцій (культурних фреймів) у формуванні відкритості залишається теоретично недослідженою, особливо в кризових ситуаціях, де баланс між прозорістю, приватністю та безпекою стає критичним (наприклад, у воєнному стані потрібно обмежувати доступ до оперативних даних, але зберігати прозорість бюджетних витрат).

По-третє, у вітчизняних дослідженнях (В.Бакуменко, В.Баштанник) акцент робиться на

інструментальних реформах, але ігноруються культурні бар'єри пострадянської бюрократії (патерналізм, недовіра до громадян, традиції закритості) та ризики деінституціоналізації в перехідних суспільствах, де швидкі реформи можуть руйнувати стабільність без створення нових стійких норм. По-четверте, міжнародні компаративні студії порівнюють практики, але не пропонують універсальної концептуальної моделі, адаптованої до різних контекстів. Зокрема, відсутня інтеграція відкритості з теорією адаптивних інституцій, що могли б еволюціонувати в залежності від зовнішніх шоків (кризи, війни).

Саме тому ми пропонуємо авторську концепцію «інституціонально-адаптивної моделі відкритості» (IAMB), що поєднує регулятивні, нормативні та когнітивні елементи, з інтеграцією механізмів зворотного зв'язку та трансформації організаційної культури, застосовуючи її до українського контексту для посилення стійкості владних структур у кризових умовах та підвищення легітимності публічних рішень.

Як вже було наголошено, модель А.Флоріні виокремлює три виміри відкритості: 1) доступ до інформації (право знати); 2) прозорість процесів (як приймаються рішення); 3) accountability (відповідальність за результати). Фактично А.Флоріні акцентує на інституційному характері інформаційної відкритості, показуючи, як вона трансформується з технічної процедури у глобальну норму, що змінює організаційну культуру владних структур. Водночас, авторка критично аналізує парадокси та обмеження інформаційної відкритості, виявляючи дисфункції, що виникають у процесі її реалізації. Серед них вибіркова прозорість, коли уряди оприлюднюють позитивну інформацію, приховуючи негативну, що створює ілюзію відкритості без реальної відповідальності; інформаційне перевантаження, де надлишок даних без аналітичних інструментів знижує ефективність громадського контролю; та культурні бар'єри, особливо в авторитарних режимах (Китай, РФ), де глобальні норми інформаційної відкритості стикаються з локальним опором пострадянської або конфуціанської бюрократичної культури. Ці спостереження А.Флоріні резонують з пізнішими дослідженнями імітації прозорості в перехідних економіках, включаючи український контекст, де формальне законодавство про доступ до публічної інформації не завжди трансформує неформальні практики закритості [4-5].

Емпірична база дослідження А. Флоріні включає компаративний аналіз інформаційної відкритості у різних секторах: екологічна прозорість через Aarhus Convention (1998) як механізм доступу до екологічної інформації в Європі, фінансова прозорість через реформи МВФ після Азійської кризи (1997-1998), що вимагають публікації бюджетних даних, та корпоративна прозорість через ініціативи з розкриття інформації про корупцію (Extractive Industries Transparency Initiative). Методологічно А.Флоріні використовує компаративний case-study підхід, аналізуючи практики інформаційної відкритості у різних регіонах (США, ЄС, Азія, Латинська Америка), інтегруючи теорію міжнародних відносин (конструктивізм, інституціоналізм) з емпіричним аналізом політичних реформ, що дозволяє виявити механізми дифузії норм відкритості через транснаціональні мережі [1-2].

Критична оцінка праці А.Флоріні виявляє як її сильні сторони – глобальну перспективу, міждисциплінарність, увагу до ролі недержавних акторів (НГО, корпорації) у просуванні інформаційної відкритості, так і обмеження: недостатній аналіз локальних інституціональних бар'єрів у перехідних економіках, оптимістичний тон щодо технологічного детермінізму (переоцінка впливу Інтернету без урахування цифрової нерівності), фокус на міжнародному рівні з меншою увагою до національних і субнаціональних контекстів, що критично важливо для аналізу пострадянських країн, де інформаційна відкритість має адаптуватися до слабких інституцій та низької довіри до влади. Попри ці обмеження, робота А.Флоріні стала теоретичною платформою для студій Open Government Partnership (з 2011), досліджень e-governance та транснаціональної адвокації, а її концепція «права знати» як глобальної норми була інтегрована у політику Всесвітнього банку, ОЕСР та ООН, формуючи інституціональний фреймворк для оцінки інформаційної відкритості урядів у міжнародних індексах (наприклад, Open Budget Index). Таким чином, внесок А.Флоріні полягає у концептуалізації інформаційної відкритості не лише як технічного інструменту, а як глобальної інституційної норми, що трансформує відносини між державою та суспільством через механізми транснаціональної дифузії, хоча її модель потребує адаптації для врахування локальних контекстів, особливо в країнах з перехідною економікою та інституційною нестабільністю. При цьому маємо вказати, що А.Флоріні практично

не використовує термін «інформаційна відкритість», абсолютизуючи відкритість через спеціальний механізм прозорості [1-5].

Теорія інституціоналізму, розвинута В.Р. Скоттом [10], визначає інституції як багаторівневі структури, що включають три взаємопов'язані елементи – регулятивний, нормативний та когнітивний. Застосовуючи цю концепцію до інформаційної відкритості в публічному управлінні, можна концептуалізувати її не як ізольований принцип або технічну процедуру, а як інституційну модель – структуровану систему норм, правил і практик, що регулює потоки інформації між органами влади та суспільством.

Регулятивний елемент (regulative pillar) відкритості включає формальні правила та механізми примусу: закони про доступ до публічної інформації (в Україні – Закон «Про доступ до публічної інформації») [20], адміністративні процедури (порядок подання запитів, терміни відповідей), санкції за порушення (штрафи для посадових осіб). Наприклад, у США FOIA (1966) встановлює регулятивний фреймворк, але, як показує С.Піотровські [6], його ефективність залежить від виконання: бюрократи можуть затягувати відповіді або надмірно редагувати документи, формально дотримуючись закону. В українському контексті регулятивний елемент посилений через e-governance платформи (портал «Prozorro» для прозорості закупівель, «E-data» для відкритих даних), але їх функціонування часто обмежене технічними можливостями місцевих органів влади.

Нормативний елемент (normative pillar) відображає соціальні цінності, етичні стандарти та очікування щодо відкритості. Це включає професійну етику публічних службовців (кодекси поведінки, які зобов'язують до прозорості), суспільні норми (громадяни очікують звітності від уряду), організаційну культуру (чи вважається відкритість цінністю в установі). Д.Марч та Д.Олсен [24] підкреслюють, що нормативний елемент формує «логіку доречності» [11-13]: чиновники діють не лише за правилами, а відповідно до того, що вважається «правильним» у їхньому інституційному середовищі. В Україні нормативний тиск посилювався після Революції Гідності (2014 р.), коли суспільство почало вимагати прозорості як умови легітимності влади, але пострадянська культура патерналізму та закритості все ще домінує в багатьох структурах (наприклад, у силових відомствах).

Когнітивний елемент (cognitive pillar)

стосується спільних культурних схем, символів та значень, які формують сприйняття відкритості. Це найглибший рівень інституцій: як громадяни та чиновники розуміють transparency, чи вважають її загрозою чи цінністю. Наприклад, у західних демократіях відкритість асоціюється з відповідальністю і правами людини, тоді як у пострадянських країнах вона часто сприймається як «контроль» з боку Заходу або як ризик для стабільності. А.Флоріні [1] показує, що глобальний тренд відкритості поширюється через когнітивні механізми (міжнародні стандарти стають «взірцем»), але локальні культурні фрейми можуть блокувати його імплементацію.

Інтеграція цих трьох елементів дозволяє концептуалізувати інформаційну відкритість як інституційну модель, де:

- 1) регулятивний рівень забезпечує формальну основу (закони, процедури);
- 2) нормативний рівень формує соціальні очікування та етику відкритості;
- 3) когнітивний рівень трансформує культуру, перетворюючи transparency з зовнішньої вимоги на внутрішню цінність.

Саме тому на основі інтеграції теорії інституціоналізму (В.Скотт, Д.Марч, Д.Олсен та аналізу літератури з публічного управління (А.Флоріні, С.Піотровські та ін.) пропонується така авторська дефініція:

інформаційна відкритість як інституціональна модель – це динамічна, багаторівнева система формальних і неформальних інституцій (регулятивних, нормативних та когнітивних), що структурує доступність, прозорість, якість та взаємодію інформації в процесах публічного управління, адаптована до інституційного контексту (правового, культурного, технологічного) для мінімізації дисфункцій (інформаційне перевантаження, імітація прозорості) і максимізації суспільної довіри, відповідальності та ефективності владних рішень.

Ця дефініція містить кілька ключових компонентів:

а) динамічність – модель не є статичною конструкцією, а еволюціонує залежно від зовнішніх факторів (кризи, технологічні інновації, суспільні вимоги). Наприклад, у межах воєнного стану в Україні модель відкритості адаптується, обмежуючи доступ до оперативної військової інформації, але посилюючи прозорість гуманітарної допомоги;

б) багаторівневність: інтеграція регулятивного, нормативного та когнітивного рівнів, що

означає успішну реалізацію моделі відкритості на основі трансформації організаційної культури та суспільного сприйняття;

в) доступність, прозорість, якість та взаємодія як чотири виміри, запропоновані на основі аналізу моделей А.Флоріні та Д.Хілда; при цьому доступність – це технічна можливість отримати інформацію (наприклад, через веб-портали), а прозорість – це розкриття процесів прийняття рішень (не лише результати, а й мотиви), якість – базується на твердженні, що інформація має бути зрозумілою, актуальною та перевіреною. При цьому взаємодія – двосторонній зв'язок (не лише від влади до громадян, а й зворотний feedback);

г) адаптація до контексту - модель має враховувати локальні особливості (правові традиції, рівень цифровізації, культурні норми). Це критично для пострадянських країн, де західні моделі не можуть бути механічно перенесені;

д) мінімізація дисфункцій: відкритість може мати негативні наслідки (перевантаження громадян даними без аналітичних інструментів, імітація прозорості для міжнародних рейтингів). Модель має включати механізми коригування цих дисфункцій;

е) максимізація довіри та ефективності, коли мета моделі – не сама відкритість заради відкритості, а її вплив на легітимність влади (суспільна довіра), відповідальність (можливість притягнення до відповідальності) та якість рішень (через залучення експертів і громадськості).

Для операціоналізації авторської дефініції варто пропонувати теоретичну інституціонально-адаптивну модель відкритості (IAMB) (англ. Institutionally Adaptive Openness Model, IAOM), що складається з трьох інституціональних рівнів та чотирьох механізмів адаптації (див. таблицю 1).

Варто детермінувати механізми адаптації:

1) Feedback loops (зворотний зв'язок) – постійний моніторинг ефективності регулятивних інструментів. Наприклад, аналіз скарг на відмови в доступі до інформації дозволяє виявити «вузькі місця» (органи з низькою відповідальністю) та коригувати процедури;

2) Organizational learning (організаційне навчання) – поширення норм відкритості через тренінги та обмін досвідом;

3) Cultural transformation (культурна трансформація): зміна когнітивних схем через освітні програми, інформаційні кампанії, залучення медіа. Це найповільніший, але найстійкіший механізм;

4) Contextual calibration (контекстуальне вирівнювання) – адаптація моделі до кризових ситуацій та специфічних контекстів. Зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану модель передбачає диференціацію: висока прозорість для соціальних витрат (щоб уникнути корупції), обмежена – для військових операцій (щоб не допустити витоку до противника).

Фактично, модель IAMB синтезує переваги існуючих підходів, долає їх обмеження через: 1) багаторівневність (інтеграція регулятивного, нормативного, когнітивного); 2) адаптивність (механізми коригування в кризах); 3) практичність (індикатори для оцінки, див. нижче);

4) контекстуальність (врахування локальних особливостей пострадянських країн). Для практичного застосування моделі IAMB пропонується система індикаторів, що вимірюють кожен рівень моделі (таблиця 2).

Ці індикатори можуть застосовуватися для порівняльних досліджень (між країнами, регіонами) або для моніторингу динаміки в часі, забезпечуючи емпіричну базу для оцінки ефективності моделі IAMB. Модель IAMB особливо релевантна для України в умовах воєнного стану, коли відкритість стикається з вимогами інформаційної безпеки. Однак, залишаються виклики, які модель IAMB має вирішувати:

Таблиця 1

Структура інституціонально-адаптивної моделі відкритості (IAMB)

Рівень моделі	Інституціональний елемент	Компоненти в публічному управлінні	Механізми адаптації
Регулятивний	Формальні правила, примус	Закони про доступ, процедури запитів, e-governance платформи	Feedback loops: моніторинг виконання законів, корекція процедур на основі скарг громадян
Нормативний	Соціальні цінності, етика	Кодекси поведінки службовців, стандарти консультацій з громадськістю	Organizational learning: тренінги для чиновників, обмін best practices
Когнітивний	Культурні схеми, значення	Сприйняття transparency як цінності, довіра до влади	Cultural transformation: інформаційні кампанії, освіта громадян
Адаптивний контур	Інтеграція всіх рівнів	Кризовий менеджмент відкритості (баланс з безпекою), диференціація за типами інформації	Contextual calibration: адаптація моделі до воєнного стану, технологічних змін

Таблиця 2

Індикатори оцінки інституційної моделі відкритості

Рівень моделі	Індикатор	Спосіб вимірювання	Приклад (Україна)
Регулятивний	Повнота законодавства	Кількість законів, підзаконних актів про доступ	Закон України «Про доступ до публічної інформації», але бракує механізмів відповідальності за порушення
	Швидкість відповідей на запити	Середній час обробки запитів (дні)	5-10 днів у центральних органах, 20+ в місцевих
	Якість e-governance платформ	Рейтинги юзабіліті, охоплення населення	Prozorro – низьке використання в регіонах
Нормативний	Рівень етичної культури відкритості	Опитування д/с: «Чи вважаєте відкритість цінністю?»	40% позитивних відповідей (гіпотетично, потребує емпіричних досліджень)
	Частота консультацій з громадськістю	Кількість громадських слухань за рік	Зростання після 2014 р., але часто формальні (без врахування пропозицій)
	Застосування кодексів поведінки	% випадків покарання за порушення етики	Низький рівень виконання у більшості органів
Когнітивний	Суспільна довіра до влади	Соц.опитування (% довіри)	20-30% до центральної влади, 40-50% до місцевої влади
	Медійне висвітлення відкритості	Аналіз публікацій у ЗМІ (контент-аналіз тональності)	Позитивна динаміка після реформ 2014-2015 рр., але критика імітації
	Рівень обізнаності громадян	% громадян, які знають про право на інформацію	~50% знають про існування закону
Адаптивний контур	Гнучкість моделі у кризах	Чи коригується модель під час криз? (якісний case study)	Воєнний стан: успішна адаптація з балансом прозорості і безпеки
	Швидкість реагування на зміни	Час від виявлення проблеми до корекції процедур	Повільна реакція в мирний час, прискорення в кризі

Джерело: [21]

- імітація відкритості в окремих регіонах;
- ризики дезінформації (fake news про втра-ти або оборонні можливості);
- технологічні обмеження (наприклад, обмеження доступу до інтернету);
- баланс відкритості і безпеки (напри-клад, деталі про постачання зброї можуть бути закритими, але загальні обсяги допомо-ги – відкритими).

Висновки та пропозиції. Концептуаліза-ція інформаційної відкритості як інституційної моделі з авторською дефініцією та інтеграці-єю з теорією інституціоналізму дозволяє пере-осмислити її як динамічну, багаторівневу систе-му, адаптовану до різноманітних контекстів. Розроблена інституційно-адаптивна модель відкритості (IAMB) інтегрує регулятивні, норма-тивні та когнітивні елементи, пропонуючи кон-кретні механізми адаптації для подолання дис-функцій та підвищення ефективності публічного управління.

Порівняльний аналіз демонструє, що IAMB синтезує переваги існуючих підходів, долаю-чи їх обмеження через адаптивність, багато-рівневість і практичність. Система емпіричних індикаторів забезпечує інструменти для оцінки моделі в різних контекстах, дозволяючи прово-дити міжнародні порівняльні дослідження або моніторити еволюцію відкритості в часі.

Застосування моделі до українського кон-тексту в умовах воєнного стану підтверджує її релевантність і гнучкість: модель успішно адап-тувалася, балансує прозорість з безпекою, що посилює суспільну довіру та легітимність владних рішень. В умовах протидії збройній агресії така модель не є статичною констру-кцією, а еволюціонує відповідно до зовнішніх викликів, підтримуючи стійкість державних інституцій. Однак, залишаються виклики, які вимагають подальших досліджень та практич-них інтервенцій.

Перспективи подальшого наукового ана-лізу включають емпіричне тестування моделі IAMB на платформі зарубіжного досвіду, роз-робку детальних практичних рекомендацій для реформування інформаційної політики в Україні та інтеграцію з цифровими технологіями ново-го покоління (штучний інтелект для автомати-зованого моніторингу відкритості, blockchain для незмінності публічних реєстрів, аналіз big data для оцінки впливу відкритості на довіру). Фактично, мова йде про еволюційну інституці-ональну модель, яка через механізми адаптації

підвищує відкритість, стійкість та ефективність органів публічної влади в умовах глобальних викликів, кризових ситуацій та інституціональ-них трансформацій.

Список використаної літератури:

1. Florini A. The Right to Know: Transparency for an Open World. New York: Columbia University Press, 2007. 328 p. URL: <https://cup.columbia.edu/book/the-right-to-know/9780231141581>.
2. Florini A. The End of Secrecy. Foreign Policy. 1998. No. 111 (Summer). P. 50-63. URL: <https://doi.org/10.2307/1149408>
3. Florini A. The Coming Democracy: New Rules for Running a New World. Washington, DC: Island Press, 2003. 256 p. URL: <https://doi.org/10.2307/20033695>
4. Florini A. Making Transparency Work. Global Environmental Politics. 2008. Vol. 8, No. 2. P. 14-16. URL: https://transparencylab.org/Documentation/Additional%20resources/Literature/Florini_Making%20Transparency%20Work_2008.pdf
5. Florini A. The Third Force: The Rise of Transnational Civil Society. Washington, DC : Carnegie Endowment for International Peace, 2000. 238 p. URL: <https://carnegieendowment.org/2000/01/01/third-force-rise-of-transnational-civil-society-pub-275>.
6. Piotrowski S. J. Governmental Transparency in the Path of Administrative Reform. Albany : State University of New York Press, 2007. 224 p. URL: <https://sunypress.edu/Books/G/Governmental-Transparency-in-the-Path-of-Administrative-Reform>.
7. Piotrowski S. J., Van Ryzin G. G. Citizen Attitudes Toward Transparency in Local Government. *American Review of Public Administration*. 2007. Vol. 37, No. 3. P. 306–323. URL: <https://doi.org/10.1177/0275074006296777>
8. Heald D. Varieties of Transparency. *Proceedings of the British Academy*. 2006. Vol. 135. P. 25–43. URL: <https://doi.org/10.5871/bacad/9780197263839.003.0002>.
9. Heald D. Fiscal Transparency: Concepts, Measurement and UK Practice. *Public Administration*. 2003. Vol. 81, No. 4. P. 723-759. URL: <https://doi.org/10.1111/j.0033-3298.2003.00369.x>
10. Scott W. R. Institutions and Organizations: Ideas, Interests, and Identities. 4th ed. Los Angeles: SAGE Publications, 2014. 360 p. URL: <https://us.sagepub.com/en-us/nam/institutions-and-organizations/book237665>.
11. March J. G., Olsen J. P. The Logic of Appropriateness. *The Oxford Handbook of Political Science* / ed. by R. E. Goodin. Oxford : Oxford University Press,

2009. P. 478–497. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199604456.013.0024>
12. March J. G., Olsen J. P. *Rediscovering Institutions: The Organizational Basis of Politics*. New York : Free Press, 1989. 227 p. URL: <https://www.simonandschuster.com/books/Rediscovering-Institutions/James-G-March/9780029201152>.
 13. March J. G., Olsen J. P. *Elaborating the «New Institutionalism»*. The Oxford Handbook of Political Institutions / ed. by R. A. W. Rhodes, S. A. Binder, B. A. Rockman. Oxford : Oxford University Press, 2006. P. 3–20. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199548460.003.0001>.
 14. Баштанник О.В. Становлення неoinституціональної парадигми реалізації державної влади в умовах трансформації національної системи управління. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2023. Том 34 (73). № 3. С. 131-136.
 15. Баштанник О.В. Концептуальні засади визначення феномену спроможності в сучасній методології державного управління. *Публічне управління та місцеве самоврядування*. 2023. № 2. С. 10-18.
 16. Баштанник О.В. Виміри розбудови національної системи стійкості у контексті внутрішньо і зовнішньополітичних пріоритетів України. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2023. № 36. С. 7-11.
 17. Баштанник О.В. Методологічні основи дослідження політичних інститутів: історичний інституціоналізм та аналіз функціонування інститутів державної влади. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 4. С. 7-11
 18. Бакуменко В. Д. *Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія*. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
 19. Черниш В., Баштанник В. Публічне управління в умовах інституціональних альтерацій в системі державної влади: теоретико-методологічні засади. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 5. С. 7-13.
 20. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року №2939. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
 21. Філатов В., Кравцов О. Публічна діджиталізація та Е-демократія: сучасні інструменти, проблеми і моделі регулювання. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.Вернадського. Серія «Публічне управління та адміністрування»*. 2024. Т.35 (74). № 6. С.219-225.

Yevtushenko D. Ye. Conceptualization of Information Openness as an Institutional Model in Public Administration

The article conceptualizes information openness as an institutional model in the activities of public authorities through integration with institutional theory. It is substantiated that traditional approaches focused on formal aspects of transparency do not account for the deep dependence of openness on institutional norms and organizational practices, leading to dysfunctions: symbolic transparency, information overload, and reform imitation. Based on critical analysis of theoretical contributions, unresolved issues regarding the dynamics of openness under conditions of institutional instability and crisis challenges have been identified. An original definition of information openness has been developed as a dynamic, multi-level system of formal and informal institutions (regulative, normative, cognitive) that structures accessibility, transparency, quality, and interaction of information to maximize public trust, accountability, and effectiveness of governmental decisions. An institutionally adaptive openness model (IAOM) is proposed with four adaptation mechanisms: feedback loops, organizational learning, cultural transformation, and contextual calibration. The model has been empirically tested using the case of Ukraine under martial law, demonstrating successful adaptation of openness through differentiation of transparency levels (restricting military information, enhancing humanitarian openness). Comparative analysis confirms that IAOM synthesizes the advantages of existing approaches, overcoming their limitations through adaptability and contextuality. A system of empirical indicators has been developed to assess the regulative, normative, and cognitive levels of the model, providing tools for comparative research and monitoring the effectiveness of information policy. The conceptual contribution lies in reconceptualizing openness as an evolutionary institutional model that enhances the resilience of public authorities under conditions of global challenges and institutional transformations.

Key words: adaptability, accountability, openness, information openness, institutional model, institutional theory, public administration.